

Årsrapport 2018

Tillsynsavdelningen

Februari 2019
ÅM 2019-416

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
2	Sammanfattning	3
3	Verksamheten under 2018	4
3.1	Förenklade tillsynsärenden.....	4
3.2	Särskilda tillsynsärenden.....	4
3.3	Remisser och beslut från JO, JK och SIN.....	4
3.4	Överprövningsärenden	5
3.5	Förundersökningar mot domare.....	5
3.6	Skadeståndsärenden	6
3.7	Övriga ärenden (klagomål m.m.).....	6
3.8	Särskilda projekt.....	7
3.8.1	<i>Breddat perspektiv på åtalsfrågan</i>	7
3.9	Samverkan m.m.	7
4	Beslut av särskild betydelse	8
4.1	Särskilda tillsynsärenden.....	8
4.1.1	ÅM 2017/2626 m.fl. – <i>Hanteringen av hemliga tvångsmedel</i>	8
4.1.2	ÅM 2018/0896 – <i>Missad åtalsfrist och anhållande i frånvaro</i>	8
4.1.3	ÅM 2018/0415 m.fl. – <i>Motivering av beslut</i>	9
4.1.4	ÅM 2017/8202 m.fl. – <i>Anhållande av en misstänkt person i frånvaro för att genomföra slutdelgivning</i>	9
4.1.5	ÅM 2017/5934 – <i>Granskning av den tid som förflutit mellan gripande och förhör enligt 24 kap. 8 § rättegångsbalken i ett ungdomsärende</i>	9
4.2	Beslut från JO	10
4.2.1	<i>JO om uppgifter i kontaktboken i en målsägandes mobiltelefon som togs med i ett förundersökningsprotokoll</i>	10
4.3	Beslut från JK.....	11
4.3.1	<i>JK har i ett skadeståndsärende även gjort tillsynsuttalanden om bl.a. ett åklagarbeslut om att förverka en mobiltelefon.</i>	11

1 Inledning

Riksåklagaren har en skyldighet att som högste åklagare under regeringen verka för lagenlighet, följdriktighet och enhetlighet i åklagarnas rättstillämpning (3 § förordningen [2015:743] med instruktion för Åklagarmyndigheten). Riksåklagaren har också ett ansvar för att Åklagarmyndigheten meddelar de föreskrifter, allmänna råd och övriga riktlinjer och anvisningar som behövs för att uppnå enhetlighet och följdriktighet vid åklagarnas rättstillämpning (2 § åklagarförordningen [2004:1265]), se även prop. 2004/05:26 s. 13 ff.

Av bestämmelserna i 7 kap. 5 § rättegångsbalken (RB) följer att högre åklagare kan överta åklagaruppgiften och ändra en lägre åklagares beslut. Dessa bestämmelser utgör grunden för högre åklagares rättsliga tillsyn. Den närmare regleringen av tillsynsverksamheten återfinns i Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2012:2) om rättslig tillsyn.

En fristående tillsynsfunktion vid Åklagarmyndigheten, tillsynsavdelningen, biträder riksåklagaren i dennes tillsynsarbete. Varje år redovisar avdelningen en rapport som beskriver avdelningens verksamhet under föregående år.

Riksåklagarens tillsynsverksamhet var under 2017 föremål för en översyn. En rapport över den översynen redovisades av rättschefen i november 2017 (Riksåklagarens tillsynsverksamhet – En översyn). Dåvarande riksåklagaren och vice riksåklagaren ställde sig bakom förslagen i rapporten som bland annat innebar en mer framåtblickande tillsyn. De ändringar i styrdokumentet som rapporten föranledde trädde i kraft den 1 januari 2018. Under hösten 2018 har riksåklagaren gett tillsynsavdelningen i uppdrag att arbeta vidare och utveckla den inriktning som redovisades i rapporten. Utgångspunkten är att tillsynsverksamheten i första hand ska vara framåtsyftande och lärande och genom vägledning bidra till en förbättrad verksamhet.

I denna rapport sammanställs tillsynsavdelningens verksamhet under år 2018.

Stockholm i februari 2019

Eva Thunegard
tillsynschef

2 Sammanfattning

I denna rapport sammanställs tillsynsavdelningens verksamhet under år 2018.

En stor del av tillsynsavdelningens verksamhet består i att handlägga särskilda tillsynsärenden och hantera remisser från externa tillsynsorgan såsom Riksdagens ombudsmän (JO), Justitiekanslern (JK) och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN). Under 2018 har det vid avdelningen inletts 6 förenklade tillsynsärenden och 44 särskilda tillsynsärenden (se avsnitt 3.1 och 3.2). Det har inkommit 34 remisser från externa tillsynsorgan (se avsnitt 3.3). I avsnitt 4 i årsrapporten sammanställs ett antal beslut av särskild betydelse som har meddelats av riksåklagaren, JO och JK under året. Tillsynsavdelningen har vidare under året handlagt cirka 400 ärenden om överprövning (se avsnitt 3.4). Avdelningen har också hanterat flera ärenden om klagomål och anmälningar om brott m.m. (se avsnitt 3.5 och 3.7).

Under år 2018 har tillsynsavdelningen härutöver varit ansvarig för ett projekt (se avsnitt 3.8).

3 Verksamheten under 2018

3.1 Förenklade tillsynsärenden

Under 2018 har ett förfarande med förenklad tillsyn införts. Med förenklad tillsyn avses att riksåklagaren gör en förenklad granskning av handläggningen av en viss fråga i ett enskilt ärende. De frågor som ska hanteras inom ramen för ett sådant förfarande är sådana som förekommer frekvent men som i normalfallet inte kräver några särskilda uttalanden utöver konstaterande av bristen. Som huvudregel ska det förenklade förfarandet tillämpas på handläggningsåtgärder avseende preskriberade brott, brister i handläggningen av beslag och brister i diarieföringen. Granskningen avslutas med ett kort beslut av riksåklagaren där ärendenummer och bristen i handläggningen noteras. Åklagarens namn, kammaren o. dyl. anges inte.

Under år 2018 har 6 ärenden om förenklad tillsyn inletts. Riksåklagaren har fattat beslut i samtliga ärenden. 5 ärenden har rört handläggningen avseende preskriberade brott. Ett ärende har rört hantering av beslag. Under 2018 har det i ett ärende beslutats att ett förenklat tillsynsärende inte ska inledas.

3.2 Särskilda tillsynsärenden

Under 2018 har ärenden likt tidigare år överlämnats till eller initierats av tillsynsavdelningen för ställningstagande till om ett särskilt tillsynsärende ska inledas. Majoriteten av ärendena har överlämnats till tillsynsavdelningen från utvecklingscentrumen eller från kammarchefer. Några ärenden har initierats av tillsynsavdelningen genom bevakning av media. Det har också förekommit att särskilda tillsynsärenden har inletts med anledning av uppgifter i klagomålsärenden. Under år 2018 har 44 särskilda tillsynsärenden inletts (37 ärenden under 2017). Riksåklagaren har under 2018 fattat beslut i 35 tillsynsärenden (43 ärenden under 2017). Ärendena har bl.a. rört beslutsmotiveringar, frihetsberövanden och hemliga tvångsmedel. Under 2018 har det även beslutats att särskilda tillsynsärenden inte ska inledas i 23 ärenden (21 ärenden under 2017) och i 10 ärenden har det fattats beslut om att avsluta tillsynsärendet, t.ex. efter att upplysningar från handläggande åklagare inhämtats (5 ärenden under 2017).

3.3 Remisser och beslut från JO, JK och SIN

Under 2018 har 11 remisser inkommit till Åklagarmyndigheten från JO (7 remisser under 2017). Dessa har bl.a. avsett förundersökningsbegränsning, tvångsmedel och beslagsförbudsregeln i 27 kap. 2 § RB. JO har under år 2018 fattat beslut i 7 ärenden som har handlagts vid tillsynsavdelningen (3 ärenden under 2017). Kritik utdelades

mot åklagare eller Åklagarmyndigheten i 4 av 2018 års ärenden (2 ärenden under 2017).

Från JK har 22 remisser inkommit till Åklagarmyndigheten under 2018 (12 remisser under 2017). JK har under år 2018 fattat beslut i 16 ärenden rörande Åklagarmyndigheten (19 under 2017). I 3 av ärendena tillerkändes sökanden skadestånd att utges helt eller delvis av Åklagarmyndigheten (5 ärenden under 2017). I 1 ärende avslogs anspråket på ersättning men kritik uttalades gällande åklagares handläggning.

SIN har inkommit med 1 remiss till Åklagarmyndigheten under 2018 (1 remiss även under 2017). Ärendet rörde förhållandena kring ansökan och beslut om hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (HÖK). SIN har under året inte fattat beslut i ärendet. Däremot har SIN under året gjort 6 uttalanden efter granskningar av dels ärenden vid enskilda åklagarkammare, dels ärenden vid åklagarmyndigheten under en viss tid.

3.4 Överprövningsärenden

Verksamheten vad gäller överprövningar sker huvudsakligen vid utvecklingscentrumen. Det finns en möjlighet till överprövning hos riksåklagaren. Som huvudregel tar riksåklagaren, i enlighet med de föreskrifter som finns på området, sällan upp ärenden till prövning när ett beslut har prövats av en högre åklagare (dvs. en överåklagare eller en vice överåklagare) vid ett utvecklingscentrum eller vid Ekobrottsmyndigheten. Under år 2018 inkom cirka 400 ärenden (431 ärenden under 2017) till riksåklagaren med begäran om överprövning. Av dessa togs inte något ärende upp till prövning i sak (2 ärenden under 2017).

3.5 Förundersökningar mot domare

Enligt 7 kap. 4 § första stycket RB är endast riksåklagaren allmän åklagare i hovrätt i mål som avses i 2 kap. 2 § första stycket RB, dvs. mål om ansvar på grund av brott som begåtts i utövningen av tjänsten eller uppdraget som domare i allmän underrätt. Under år 2018 har cirka 70 ärenden rörande anmälningar mot domare för brott i tjänsten handlagts vid tillsynsavdelningen (45 ärenden under 2017). Förundersökning har inletts i ett ärende.

Anmälningar mot domare kan dock även förekomma i andra ärenden som inkommer till tillsynsavdelningen (se avsnitt 3.7). Det måste således framhållas att det finns osäkerhetsfaktorer i statistiken avseende antalet anmälningar mot domare (och vissa andra ärendeslag) på grund av bland annat risk för felregistreringar i det nuvarande ärendehanteringssystemet Alp-IM. Det ärendehanteringssystemet är nu under avveckling och ett nytt tas i drift under våren 2019.

3.6 Skadeståndsärenden

Riksåklagaren, inte JK, handlägger skadeståndsanspråk när det är fråga om s.k. faktiska skador. Under år 2018 har 2 sådana ärenden om skadestånd handlagts vid tillsynsavdelningen. I båda ärendena har anspråken bifallits. Anspråken rörde skadeståndsanspråk med anledning av åklagares hantering av beslag. Under 2018 har ytterligare ett ärende om skadestånd inkommit till tillsynsavdelningen. Den frågan rör åklagares underlåtenhet att föra målsägandens talan om skadestånd i domstol.

3.7 Övriga ärenden (klagomål m.m.)

Klagomålsärenden – det vill säga ärenden där det görs gällande att åklagare har handlat felaktigt i samband med arbetet och som inte rör brott av åklagaren, överprövning, att ett pågående ärende ska påskyndas eller jäv – handläggs enligt huvudregeln i 10 § första stycket Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2012:2) om rättslig tillsyn hos riksåklagaren om klagomålet rör åklagare vid Åklagarmyndigheten. Under år 2018 inkom cirka 16 sådana klagomålsärenden till tillsynsavdelningen (15 ärenden under 2017). Det ska även här framhållas att det finns osäkerhetsfaktorer beträffande statistiken på grund av bland annat risk för felregistreringar i ärendehanteringssystemet Alp-IM (jfr. avsnitt 3.5).

Ärenden om brott i tjänsten av åklagare eller annan anställd vid ett utvecklingscentrum eller vid huvudkontoret vid Ekobrottsmyndigheten ska handläggas av riksåklagaren om riksåklagaren inte bestämmer annat (10 § Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd [ÅFS 2014:16] om var ärenden om brott av vissa befattningshavare ska handläggas). Vidare ska ärenden om brott i tjänsten av bl.a. justitieråd och statsråd enligt 14 och 15 §§ ÅFS 2014:16 överlämnas till riksåklagaren för vidarebefordran till behörig instans. Det händer ofta att ärenden som ska överlämnas till en annan instans inkommer till tillsynsavdelningen eftersom enskilda ibland vänder sig direkt till riksåklagaren med anmälningar mot t.ex. åklagare och poliser eller andra som ska handläggas vid en åklagarkammare eller annan enhet. Det har inkommit cirka 105 ärenden av dessa slag till tillsynsavdelningen under år 2018 (90 ärenden under 2017).

Det har vidare inkommit cirka 30 ärenden i kategorierna "Övriga åklagarärenden – Allmänna klagomål" och "Tillsyn – Övriga tillsynsärenden". Dessa ärenden kan t.ex. vara av sådant slag att de ska överlämnas till en åklagarkammare eller annan enhet eftersom de kan uppfattas som en anmälan om brott. Inte sällan är innehållet i skrivelser av detta slag så oklart att skrivelserna inte kan ligga till grund för någon handläggning.

Om någon gör ett stort antal anmälningar om brott och/eller i stor omfattning påkallar tillsyn rörande enskilda fall kan, om det är lämpligt, beslut om handläggning i särskild ordning fattas enligt 21 § ÅFS 2012:2. Det innebär att samtliga skrivelser från den aktuella personen ska överlämnas till tillsynsavdelningen för

ställningstagande till om ärendet ska handläggas av riksåklagaren eller av någon annan. Under 2018 har 24 personer varit föremål för handläggning i särskild ordning (24 personer även under 2017). I vissa fall kan det röra sig om en större mängd skrivelser varje vecka. Därutöver har ytterligare ett antal personer som löpande inkommer med ett stort antal skrivelser hanterats av avdelningen.

3.8 Särskilda projekt

Under år 2018 har tillsynsavdelningen varit ansvarig för och delaktig i handläggningen av ett projekt.

3.8.1 Breddat perspektiv på åtalsfrågan

En särskild arbetsgrupp avlämnade i oktober 2015 en delrapport avseende ett breddat perspektiv på bl.a. åtalsfrågan i vissa fall, vilket ledde till att en försöksverksamhet inrättades. Arbetsgruppen har under 2016 och 2017 löpande följt arbetet och har även utvärderat verksamheten. En delrapport om försöket har avlämnats sommaren 2017 och en slutrapport med förslag har avlämnats 2018, som sedan överlämnats till Utvecklingscentrum Malmö. Tillsynsavdelningen har ansvarat för projektet och bistått arbetsgruppen med en sekreterare.

3.9 Samverkan m.m.

Under 2018 hölls två samverkansmöten med bland annat företrädare för Justitiekanslern och Kronofogdemyndigheten. Tillsynsavdelningen deltog också i tre möten om rättslig tillsyn och styrning inom ramen för rättsligt forum vid Åklagarmyndigheten.

4 Beslut av särskild betydelse

4.1 Särskilda tillsynsärenden

4.1.1 ÅM 2017/2626 m.fl. – Hanteringen av hemliga tvångsmedel

Riksåklagaren har i två beslut behandlat frågor rörande dels att hemliga tvångsmedel inte får användas mot icke straffmyndiga personer (ÅM 2017/2626 och 2017/8232), dels rörande lagliga förutsättningar för hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (HÖK) (ÅM 2018/6292).

I det förstnämnda beslutet hade åklagare – av förbiseende – begärt tillstånd till HÖK avseende icke straffmyndiga personer. Ansökningarna bifölls felaktigt av domstol. Av 36 f § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare jämförd med regleringen i 27 kap. RB framgår att hemliga tvångsmedel inte får användas mot misstänkta som är under 15 år. Riksåklagaren betonade att åklagare måste vara uppmärksamma på om underlaget från polisen omfattar någon person som inte är straffmyndig.

I det andra beslutet hade en åklagare – av förbiseende – i ett ärende om utpressning och försök till utpressning begärt tillstånd till HÖK. Ansökan bifölls felaktigt av domstol. Av 9 kap. 4 § brottsbalken (BrB) följer att straffskalan för utpressning är fängelse i högst två år. Av 27 kap. 19 § tredje stycket RB framgår vilka brott som kan föranleda att HÖK kommer till stånd. Det gäller dels alla brott för vilka det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse sex månader, dels vissa särskilt angivna brott. HÖK får även äga rum vid försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Riksåklagaren påtalade vikten av noggrannhet vid ansökningar om hemliga tvångsmedel.

4.1.2 ÅM 2018/0896 – Missad åtalsfrist och anhållande i frånvaro

En åklagare försatte en åtalsfrist avseende en misstänkt person vilket fick till följd att tingsrätten hävde häktningen. Samma dag beslutade åklagaren att anhålla den misstänkte i sin frånvaro. När det gäller den senare frågan konstaterar riksåklagaren att det i princip är uteslutet för åklagare att på nytt besluta om ett frihetsberövande av samma person utan att nya omständigheter kommit fram i utredningen. När en häktning eller ett anhållande hävts av formella skäl, exempelvis för att en tidsfrist för häktningsframställan eller för åtals väckande försuttits, talar starka skäl mot att åklagaren beslutar om ett nytt frihetsberövande. I en sådan situation kan åklagaren i stället överväga att begära domstolens prövning i frågan om frihetsberövande, dvs. begära personen häktad i sin frånvaro.

4.1.3 ÅM 2018/0415 m.fl. – Motivering av beslut

Riksåklagaren har i ett för flera ärenden gemensamt beslut behandlat frågan om motivering av beslut att lägga ned en förundersökning. Riksåklagaren uttalar ingen kritik i något av de enskilda ärendena. Riksåklagaren konstaterar att det inte finns någon författningsstadgad skyldighet för åklagare att skriftligen motivera beslut om att lägga ned en förundersökning eller beslut om att inte väcka åtal. Det finns dock en sedan länge etablerad praxis att åklagare skriftligen motiverar sådana beslut. Ofta används standardiserade, kortfattade motiveringar som tillhandahålls i Cåbra. I andra fall skrivs en motivering i fritext i Cåbra. I vissa fall – särskilt i bl.a. utredningar som har väckt uppmärksamhet – kan det vara lämpligare att lämna en mer utförlig och individualiserad motivering. När det gäller utformning av en individualiserad motivering bör den bl.a. inte innehålla namnuppgifter, redogörelser för vad olika personer uppgett under förundersökningen m.m. Formuleringar som tyder på en kvardröjande brottsmisstanke mot en viss person bör också undvikas. Vid utformningen är det dessutom viktigt att beakta de sekretessregler som gäller.

4.1.4 ÅM 2017/8202 m.fl. – Anhållande av en misstänkt person i frånvaro för att genomföra slutdelgivning

Riksåklagaren har i ett för flera ärenden gemensamt beslut behandlat frågan om att anhålla en misstänkt person i frånvaro för att genomföra slutdelgivning. Riksåklagaren konstaterar att när det finns skäl att häkta någon får han eller hon anhållas av åklagaren i avvaktan på rättens prövning av häktningsfrågan. Ändamålet med anhållande är antingen att säkra den misstänktes person inför ett häktningsbeslut eller att tillfälligt hindra den misstänkte från att försvåra utredningen eller att fortsätta sin brottsliga verksamhet. Några andra ändamål för anhållandet är inte tillåtna. Att den misstänkte under utrednings- eller rättegångstiden kommer vara svår att anträffa om han eller hon inte häktas är i sig inte något häktningsskäl. Det är följaktligen inte möjligt att besluta om anhållande endast i syfte att få till stånd slutförhör och slutdelgivning av en misstänkt person för att därefter häva anhållandet.

4.1.5 ÅM 2017/5934 – Granskning av den tid som förflutit mellan gripande och förhör enligt 24 kap. 8 § rättegångsbalken i ett ungdomsärende

Riksåklagaren har i beslutet påmint om två tidigare tillsynsbeslut, i maj 2016 respektive i oktober 2017, och de vägledande uttalanden som gjordes avseende frågan om förhör enligt 24 kap. 8 § RB, fördröjning av sådant förhör, vad åklagare ska och bör göra när förhöret är fördröjt och från vilken tidpunkt åklagaren bör räkna den för förhöret vägledande fristen i 23 kap. 9 § RB.

I nu aktuellt tillsynsbeslut har riksåklagaren uttalat att ett förhör enligt 24 kap. 8 § RB ska hållas så snart som möjligt. Detta gäller också unga misstänkta. En ung misstänkt som är frihetsberövad ska alltid biträddas av en försvarare. Om en försvarare inte kan närvara vid förhör med den gripne unge, ska ett delgivningsförhör

genomföras. Ett sådant förhör innebär att den misstänkte, efter delgivning av brottsmisstanken – som ska vara preciserad i fråga om brottsrubricering, tid, plats och andra nödvändiga detaljer – får avge sin inställning till denna. Vidare ska, om möjligt, de särskilda häktningsförutsättningarna utredas, vilket innebär att den misstänktes personliga omständigheter som har betydelse för frågan om anhållande ska klarläggas vid förhöret. Frågor i sak ska inte ställas, inte ens om den unge vill förklara sig och t.ex. berätta om ett alibi eller beskriva en nödvärnssituation. Förhör med frågor i sak får alltså anstå till dess att en försvarare kan närvara vid förhöret. En konsekvens av att förhör i sak inte ska hållas med den unge utan försvarare kan vara att tiden för ett eventuellt frihetsberövande blir längre. Detta måste åklagaren väga in i bedömningen av om det är proportionellt att anhålla den unge.

4.2 Beslut från JO

4.2.1 JO om uppgifter i kontaktboken i en målsägandes mobiltelefon som togs med i ett förundersökningsprotokoll

I en anmälan till JO förde F.D. fram klagomål mot en åklagare med anledning av hanteringen av uppgifter i kontaktboken i hans mobiltelefon.

Under slutet av 2016 blev F.D. rånad av fyra personer. Han har tidigare tillhört samma kriminella nätverk som en av gärningsmännen och oroade sig därför för sin säkerhet. När samma person en tid senare knivhögg en annan person fick han hjälp av polisens personskydd.

Under förundersökningen gjordes en telefonanalys av F.D:s mobiltelefon för att se hur F.D. och de misstänkta gärningsmännen hade rört sig. Samtliga namn och telefonnummer i telefonens kontaktbok redovisades i förundersökningsprotokollet. Det kunde enligt F.D. ha inneburit en fara för hans säkerhet, och några av hans kontakter kan ha skyddade personuppgifter.

JO framhåller sammanfattningsvis följande i sitt beslut.

Vid en förundersökning ska det föras protokoll över det som har förekommit som är av betydelse för utredningen. Förundersökningsprotokollets huvudsakliga betydelse är att ge åklagaren underlag för bedömningen i åtalsfrågan och att förbereda målet inför huvudförhandling. Förundersökningsprotokollet ska ge en trogen bild av vad som förekommit vid förundersökningen av betydelse för målet. Bedömningen av vad som ska ingå i protokollet är av central betydelse för en rättvis rättegång och ställer stora krav på åklagarens objektivitet. Såväl sådant som är till fördel som sådant som är till nackdel för den misstänkte ska redovisas.

JO ifrågasatte att uppgifterna i kontaktboken hade betydelse för utredningen. Under alla förhållanden var JO tveksam till om det var nödvändigt att ta med samtliga personuppgifter i F.D:s kontaktbok i förundersökningsprotokollet. JO framhöll

emellertid att vilka omständigheter och vilket material som har betydelse för en brottsutredning är en bedömningsfråga och att det är förundersökningsledaren som normalt är den som har bäst förutsättningar att göra den bedömningen. I bedömningsfrågor kan man ha olika uppfattningar utan att någon av dem behöver vara felaktig. JO ansåg sig därför inte ha underlag för att kritisera åklagaren för att han tog med uppgifterna i förundersökningsprotokollet.

JO:s beslut har diarienummer 2469-2017.

4.3 Beslut från JK

4.3.1 JK har i ett skadeståndsärende även gjort tillsynsuttalanden om bl.a. ett åklagarbeslut om att förverka en mobiltelefon.

JK har beslutat i ett ärende som bl.a. avsåg skadestånd. I beslutet har JK riktat kritik mot Åklagarmyndigheten för hanteringen när ett beslag av en mobiltelefon hävts och för ett beslut utan rättslig grund om att förverka nämnda mobiltelefon.

På TT:s telefon fanns en ljudinspelning som hade betydelse i en utredning om brott. Telefonen togs i beslag av Polismyndigheten med anledning av att den kunde antas ha betydelse för utredningen. TT antecknades som anspråkstagare. Beslaget fastställdes av åklagare.

Senare hävdades beslaget och telefonen lämnades ut till TT. Eftersom ljudfilen inte hade kunnat säkras på ett tillfredsställande sätt, togs telefonen dock på nytt i beslag av åklagaren av samma skäl som tidigare. Denna gång antecknades ingen anspråkstagare. TT fick, i samband med att telefonen på nytt togs i beslag, en helt ny ersättningstelefon av Polismyndigheten. För att få ut ljudinspelningen genomförde polisens tekniska rotel sedan en undersökning, s.k. "jail-break", av mobiltelefonen.

Åtal väcktes senare och huvudförhandling hölls i tingsrätten. Åklagaren begärde inte att domstolen skulle pröva beslaget av mobiltelefonen. Efter huvudförhandlingen men före tingsrättens dom hävde åklagaren beslaget och beslutade att telefonen skulle förverkas och förstöras efter lagakraftvunnen dom. TT underrättades inte om beslutet. Efter överklagande vann hovrättens dom laga kraft.

JK konstaterar i beslutet att åklagarens beslut att förverka TT:s mobiltelefon saknade grund. Eftersom TT inte underrättades om beslutet, fräntogs hon också möjligheten att få beslutet prövat i domstol. Redan det faktum att det rörde sig om ett bevisbeslag borde ha fått åklagaren att inse att det saknades förutsättningar för ett förverkande, som är en särskild rättsverkan av brott. Beslutet om förverkande fattades vidare i samband med att beslaget hävdades. Detta innebär en avvikelse från det normala förfarandet när ett beslut om förverkande fattas. När egendom tagits i beslag på grund av att den är förverkad genom brott består således beslaget fram till förverkandebeslutet.

JK:s beslut har diarienummer 5783-16-40